

A vidék önismereete

Szociológiai felmérések új lakónegyedekben

Budapest és az ország nagyobb városai az új lakótelepek szociológiai vizsgálatát már több éve megkezdte az Akadémia szociológiai kutató csoportja és a Városépítési Tervező és Tudományos Intézet. Pécsen az úgynevezett Uránvárosban, Szegeden az Odesszában, valamint Pesten és Debrecenben is vizsgáltak néhány új lakótelepet. Szelényi Iván, a szociológiai kutató csoport tudományos titkára nyilatkozott eddigi tapasztalataikról.

Egy-egy új lakótelep elkészülte befolyást gyakorol a város egészére: a város szerkezetében sajátos változás következik be. A lakótelepek általában a város külső részén épülnek. Szegeden nem így van, de Odessza még most van kialakulóban. Általános tapasztalat, hogy a közép- és felsőrétegek költöznek az új lakótelepekre. Ebből következik, hogy az egyes fizikailag leromlott övezetekben koncentráldók az alacsonyabb jövedelmű lakosság. Summázva ezek voltak a főbb tapasztalatok.

Mostanára azonban az is nyilvánvalóvá vált, hogy tovább kell fejleszteni a korábbi vizsgálati módszereket.

Az elmúlt év végén és az idén úgynevezett, mely interjú módszerrel dolgoztak, vagyis kötetlen beszélgetést folytattak a családokkal. E beszélgetések alapján készítették el a standard kérdőíveket. Az újabb felmérésekben egyrészt ellenőrizni kívánták a korábbi következtetések helyességét, másrészt árnyaltabban, mélyrehatóbban vizsgálták mind a pécsi, mind a szegedi új lakótelepeket.

Egyik alapvető kérdés volt: miként alakul a város szerkezete, s ezt hogyan befolyásolja az új lakótelep? Igyekeztek arra is választ keresni, hogy a vidéki nagy-, illetve középvárosok és Budapest viszonyában egyes rétegeknek milyen elvárások, igények találhatók, s főként milyen szempontból elégti ki ezeket az igényeket egy-egy vidéki város. Ez utóbbi kérdés különösen nehéz. Úgy tűnik, a népesség nagyrésze elégedett vidéki lakóhelyével, noha nem lehet figyelemmel kívül hagyni egyes

rétegeket elégedetlenségét, kifogásait. E csoportoknál vagy rétegeknél (értelmiségiek, fiatalok s bizonyos fokig a bevándoroltak) több problémával is meg kell küzdeni. Az első ilyen probléma az anonimitás: a város nagysága mennyire biztosítja az elkülönülést? E szempontból és több más okból is elhangzottak olyan vélemények, hogy a város nagysága nem kielégítő. Legtöbbször a vidéki társadalmi kontrollt kifogásolták, azt, hogy túl sokat tudnak egymás életéről az emberek. Nem kevesen ezt elítélendő pletykának minősítik.

Egy-két vélemény (talán élesen fogalmaznak, de sokak szolidabb kifogásait hangsúlyozzák):

1. Szeret itt élni? — Nem. Általában nem szeretem a középkeresetet. Szívesen laknék Budapesten vagy egy kisközségben. — Mit nem kedvel egy ilyen középvárosban? — Budapesten elvegyülhetek az emberek közt, nem ismernek minden utcában, nem beszélnek minden lépésemről a kollégáim.

2. Szívesen lakom itt. Nem hat rám nyomásgyakorlás a város, úgy érzem, könnyen átélhetem, átértem. De ke-

veszem a kulturális és szórakozási lehetőségeket, s jobb kereskedelmi ellátást kívánok!

Az anonimitást hiányoló vélemények mellett nagyobb súllyal esik latba, hogy vidéken sokkal szűkebbek az információk lehetőségei, mint Pesten. E szempontból akármelyik vidéki város messze elmarad a főváros mögött.

Ellentmondásnak vélhetők valójában mégsem az: vidéken sokat foglalkoznak egymással, túlságosan ismerik egymást az emberek, sokan mégis bizonytalanok saját helyzetük, munkásságuk megítélésében, társadalmi értékelésében. Ezt mutatja egy professzor válasza is: „Videken nagyobb a félelem, az emberek nem tudják, hogy mit érnek”.

A szociológiai felmérés bizonyára segít a vidék önismertetének megfogalmazásában. A Szegeden és a Pécsen összegyűjtött standard kérdések feldolgozása harnagosan befejeződik, s még ebben az évben könyv alakban is megjelenik. Mintegy ivnyi szöveges rész vezet be a különböző összehasonlító adatokat, táblázatokat.

Virányi Pál

Bor az olajtartályból

Gazdag volt az idei szőlőtermés. A Magyar Állami Pincegazdaság Csongrád-Szolnok vidéki üzeme több mint 250 ezer mázsa szőlőt és 15 ezer hektoliter mustot vett át a tsz-ektől, illetve az állami gazdaságoktól. A termés mennyisége felülmúlta a várakozást, a bor „kinőtte” a hordókat.

A zökkenőmentes átvétel biztosításában, a nagy mennyiségű áru elhelyezésében segített a Nagyalföldi Kőolajtermelő Vállalat, amely Algyő község határában egy 20 ezer hektoliteres, eddig nem használt új tartályt bocsátott rendelkezésre, ideiglenes tárolásra. Ebben helyezték el a szüreti idény után 18 ezer 400 hektoliter bort, hogy megoldják a legégetőbb tárolási problémákat.

A pincészetekben most már fokozatosan szabadulnak fel a hordók, s így megkezdhetők az ideiglenes algyői tároló csapolások. Naponta több mint ezer hektoliter bort ürítenek ki, illetve szállítanak el. Az olajra szállított, de előbb szőlő levéllel feltöltött hatalmas tartályt ter-ven felüli hasznosítása jó szolgálatot tett a mezőgazdaságnak, illetve a feldolgozó üzemnek.

Irodalmi presszó

Az író és olvasó, az alkotó és közönség oly sokszor emlegetett kapcsolata tulajdonképpen egymásrautaltság: az olvasó, a műélvező önmaga épülését reméli, a művészt pedig megbénítaná a visszhangtalanság. A találkozás mindenképp a művek révén történik, ám sokkal érdekesebb — s talán ünnepélyesebb is —, ha személyes jellegű: olvasókat, híveket lehet hódítani, buzdítani kapni tőlük a további munkára — ez az alkotó számára, a közönség pedig: valami új felfedezése önmaga számára, és a közvetlen találkozás szinte alig pótolható élménye.

Az ilyenfajta közönségalkotó kapcsolat a fiatal írók, művészek számára sokszor az egyetlen lehetséges: azokról van szó, akik az első kötet, az első előadói est, az első önálló tárlat előtt állnak — ért-

hetően türelmetlenül. Senki nem tudná megmondani tökéletes bizonyossággal, mennyire viszik majd később a most ígértesnek látszó. A nagy lehetőség jelen vannak, ez még izgalmasabbá teszi a legfiatalabb alkotógenerációval való találkozást. Es ez a generáció elsősorban önmaga soraiból számíthat hívekre, megértőkre: a fiatalabb írók, festők, előadók az ifjúság soraiból. Nem elzárkózás ez, hanem régi tapasztalat szerint a dolgok természetes rendje.

Ezek azok az elvek, törekvések, melyeknek szellemében — Budapest és anyai más nagyváros után — Szegeden, az Oskola utcai Éva presszóban a TIT irodalmi szakosztályának szellemi irányításával és

védnöksége alatt október elejé óta irodalmi presszó működik. A kéthetenkénti péntek estéken első alkalommal két fiatal szegedi költő, Veres Miklós és Petri Ferenc mutatkozott be, ezt követően a Ki mit tudból jól ismert polbeat énekes, Dinnyes József, legutóbb pedig az egyetemi alkotókör két fiatal tagja, Sipos Aron és Székely Akos. December közepén lesz a Szegedről nemrég elkerült, de költővé Szegeden nevelődött, igen tehetséges Széna, a közönség pedig: valami új felfedezése önmaga számára, és a közvetlen találkozás szinte alig pótolható élménye.

Ami a péntek estéken történik, az jellegénél fogva valahol az irodalmi esték és a baráti eszmecsere között van: rövid bemutatkozó jellegű bevezetés után a szerző felolvassa műveit a többnyire egyetemistákból, főiskolásokból összeverődő hallgatóságnak, és persze közvetlen hangú beszélgetésre és vitára is sor kerülhet. A távolabbi tervek, elképzelések: fiatal szegedi képzőművészek — Zoltánfi István, László Anna, Veres Mihály — „repülő tárlata”, fiatal versmondók előadói estje.

Van a korábban elmondottakon kívül mindennek egy remélhető nagyobb haszna is: új, érdekes színfolttal gyarapodhat Szeged kulturális élete!

Csaplár Ferenc

Motorjavítók utcája

A verseny jó — Miért egy területen?

A Szegedi Gépjármű Ktsz vezetői egyszerűen igen elkeseredtek. Mint mondták: „Váratlanul túl erős konkurrencia jelentkezett”. Igen, mert működési területükön, közvetlen szomszédságukban Szeged második legnagyobb motorszervize készül letelepedni.

Első pillanatban ebben semmi kivételmentes nem lehet találni. Eppen ez az, amire régóta törekszünk, végre kialakul a becsület és valódi verseny a vevőkért, a megrendelőkért. Számunkra csak előnyök lehetnek az ilyesimből. Nem is lebecsülendők: nagyobb udvariasság, pontosabb, gyorsabb munka stb.

De ne siessük el az ítéletet, érdemes megismerkedni néhány ténnyel. A gépjármű ktsz több helyen próbálkozott és néhány évvel ezelőtt a Cserzy Mihály utcában éppen azért telepedett le, hogy a környéken, a város nyugati részén, a többi műhelytől távol teremtsen magának egzisztenciát. Miután a szövetkezet hírnevet szerzett, a szegedi motorosok ideszoktak — s a külföldi turistamotorosok is ide kanyarodtak — több „maszek” kisiparos megjelent a Cserzy Mihály utca környékén. Az okot természetesen nem is kell különösebben magyarázni. A szövetkezet azonban állta a versenyt, s hogy minél jobb munkát végezhessen, több milliós beruházást hajtott végre. Ma korszerűnek mondható műhelyei vannak a Cserzy Mihály utcában.

A maszekok után most újabb költöző akadt. A Szegedi Fémfeldolgozó Vállalat a Petőfi Sándor sugárúton működő motorszerei ki-vánja a Cserzy Mihály utcába áthelyezni. Érthetően, hiszen a vállalatnak megüresedett itt egy régi üzemrész, s aránylag egyszerűen,

gazdaságosan megoldhatja szervizének eddigi gondjait. Lényegesen jobb körülmények közé kerülnek a dolgozók. A fémfeldolgozó — táncsi vállalat lévén — végre is hajtotta tervét, a Szeged megyei jogú városi tanács vb a nyáron elhatározta a költöztetést, amelyet 1969 tavaszáig be kell fejezni.

Így alakult ki a helyzet. Alaposan nézve az ügyet, most már megtalálható a szépségihiba. Ugyanis a két nagy szerviz — sőt a maszek kisiparosok — vetélkedőjének kedvező hatását nem lehet vitatni. De a kérdést máshogy is érdemes feltenni: Jó-e Szeged motorosainak, hogy csak a Cserzy Mihály utcában végeztesse el javítanivalóikat, garanciális szervizeiket? Jó-e, hogy Szegednek ebbe a részébe, „a motorosok utcájába” kell eljőnni esetleg Alsóvárosról, Felsővárosról, vagy éppen Tápérről, Ságvártelepről? Futballnyelvén erre szokták mondani, hogy felbillen a pálya. Megkockázatom: talán az egyenletesebb területi elosztás mégiscsak jobb lett volna!

Matkó István

KÉPERNYŐ

Fáklya

Nem hiszem, hogy Baranyi Ferenc, a költő, valaha is beiratkozott egy tévében-szereplést, műsorvezetést oktató tanfolyamra. Mégis rokon-szereszen, kitűnően csinálja. A képernyő magyar irodalmi folyóirata, az első évfolyamának harmadik számánál tartó Fáklya nem utolsó sorban az ő konstans-közreműködésére kap biztató kacsintást, bátorító szimpátiát az irodalomszerető tévénézők körében. S egy friss folyóiratnak igazán erre van a legnagyobb szüksége.

A keddi esti hetvenöt perc — mint mondani szokás — a profilágítás jegyében készült: két új rovat debütált. „Az első szó jogán” fiatal, még kötet nélküli költőket, szárnyukat bontó-bontogató tehetségeket hallunk majd; s az elsőként bemutatkozott Marsall László ars poeticája máris biztató. Látnoki igénye, a fiatalság világmege-
válto véhemenciája, filozófikus töprengése, s az ebből papírra került versek megkapó-belső harmóniája (Teremtő-rentő szél, Holdrafor-gó) elszánt, ígértes pályakezdet sejtet.

A másik rovat kritikái. Hónapokkal korábban, mikor a Fáklya gárdája először tartotta keresztrvz alá a tévé legújabb ötletét, ezen hasá-bokon mi is odakértük a művészkritika hangját. Mint a rendes folyóiratokban megszoktuk. Hogy őszinte legyenek, nem olyasmire gondoltunk, mint a keddi. Bár Illés Endre lefegyverzően elegáns, sugárzó intellektusú írása az anekdotáról tetszett — kritikái hangvételt mégiscsak a műsor végén látott egyfelvonásos előtt, Hubay Miklóstól kaptunk. Rónay György Ejszakai vendég-e valóban mintapéldája lehet annak az eszmefuttatásnak, melyet a budapesti színházak műsorlapjáról választott rokon-darabokról így summázott Hubay: a bűn és büntü-dat egymástól függetlenül is, külön is létezhet. A Sinkó László és Somogyvári Rudolf alakította figurák közt, egy krimi hajszolettségére emlékeztető — néha már öncélúan kísértetességbe haj-ló — párbeszédessé a kiderí-tetlenség izgalma vibrált. N. I.

Deutscher Kalender 1969

A magyarországi Német Dolgozók Demokratikus Szövetésének gondozásában az idén is megjelent a németajkú lakosság kedvelt olvas-mánya, a Deutscher Kalender. Ezúttal felemlét példányszámban. A gazdagon illusztrált könyvecske előszá-bában dr. Wild Frigyes or-szágyűlési képviselő, a szö-vetség főtitkára méltatja a hazánkban élő németek ked-vető helyzetét. A kalendá-rumban számos érdekes írás eleveníti fel a német népszokásokat. (MTI)

Jubileumi kiállítás a gyárban

A Kenderfonó és Szövőipari Vállalat dolgozói tegnap, szerdán emlékeztek meg a KMP megalakulásának 50. évfordulójáról. Az újszegedi szövőgyár kultúrtermében ez alkalomra gazdag dokumentációs kiállítást rendeztek, eredeti felvételek, plakátok, rölapok, dokumentumok lenyomatait helyezték el tablókon, és rész-karokat a párt harcainak számos jeles epizódjáról.

Meghívták az ünnepre a gyár idős munkásmozgalmi veteránjait is, s a vállalati pártbizottság nevében Ba-

Magyar-francia csereprogram

November 21-től 27-ig Budapestén ülésezett az a magyar-francia kulturális ve-gyes bizottság, illetve tudomá-nyos-műszaki albizottság,

amelyet az 1966 júliusában fővárosunkban megkötött magyar-francia kulturális és műszaki-tudományos együttműködési egyezmények alapján hoztak létre.

A felek megvizsgálták az előző kétévi csereprogramok végrehajtását, azzal kapcsolatban megelégedésüket fejezték ki, majd elhatározták — a többi között —, hogy tovább folytatják a professzorok és szakemberek cseréjét. Valamint a művészeti cseréket; kapcsolataikat a felek újabb területekre is kiterjesztik. A munkatervet rögzítő okmányokat szerdán a Kulturális Kapcsolatok Intézetének székházában magyar részről dr. Pesta László, a Kulturális Kapcsolatok Intézetének alelnöke, francia részről Andresaint-Mleux, a francia Külügyminisztérium kulturális és tudományos kapcsolatok osztályának vezetője írta alá.

CSÜTÖRTÖK, 1968. NOVEMBER 28.

DEL-MAGYARORSZÁG 5